

การดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบลกับการบริหารจัดการ
ด้านสาธารณสุขเชิงรุก ในเขตพื้นที่อำเภอแม่แตง
จังหวัดเชียงใหม่ *

Existence of Subdistrict Physicians and Proactive Public Health
Management in the Area of Mae Taeng District,
Chiang Mai Province

วิจฉลา บุญมาก และ ธรรมพร ตันตรา

Watchala Boonmak and Thammaporn Tantra

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Administrative Studies, Maejo University

Corresponding Author, E-mail: mju6405405024@mju.ac.th

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ศึกษาเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบลกับการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขเชิงรุก ในเขตพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาสภาพการดำรงอยู่ การทำงาน การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขชุมชนของแพทย์ประจำตำบล และเพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนการทำงานการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขชุมชนของแพทย์ประจำตำบล

ผลการศึกษา พบว่า ด้านการดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบลมีการดำรงอยู่ผ่านการรับรู้และความเข้าใจของผู้นำชุมชน หน่วยงาน องค์กรประชาชน และการแสดงออกเชิงพฤติกรรมที่มีต่อสังคมของแพทย์ประจำตำบล รวมถึงการทำงานตามบทบาทอำนาจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล มีผลงานในเชิงประจักษ์ภายใต้การมีแรงจูงใจในการทำงาน เพราะมีความพอใจในงานและความเป็นแพทย์ประจำตำบลด้วยที่แพทย์ประจำตำบลมีการทุ่มเทแรงกาย

* ได้รับความเห็นชอบ: 27 กันยายน 2566; แก้ไขบทความ: 21 มีนาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 26 มีนาคม 2567

แรงใจแรงพลังความคิดทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการทำงาน การบริหารจัดการและการพัฒนา ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านความมีอุดมการณ์ในการทำงาน การมีอุดมการณ์ในการเป็นแพทย์ประจำตำบล และรักถิ่นฐานบ้านเกิด ปัจจัยทางด้านการมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ทางด้านวิชาการ การบริหารจัดการ การพัฒนา และการปฏิบัติงาน ปัจจัยทางด้านการได้รับโอกาสในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ เพราะเป็นความต้องการสูงสุดของบุคคล ร่วมกับการได้รับการยอมรับจากประชาชน การได้รับการยกย่องชมเชยจากคนในสังคม ซึ่งนำมาซึ่งการยอมรับนับถือในวงสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยเสริมแรงทางบวกให้กับแพทย์ประจำตำบลด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพราะแพทย์ประจำตำบลมีความพึงพอใจต่องานและความเป็นแพทย์ประจำตำบล ตลอดจนการมีปัจจัยทางด้านความมีฐานความมั่นคงของครอบครัวมาสนับสนุนจึงทำให้การทำงานของแพทย์ประจำตำบลมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: แพทย์ประจำตำบล; การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขเชิงรุก; การดำรงอยู่

Abstract

This research study on the existence of subdistrict physicians and proactive public health management in Mae Taeng district, Chiang Mai province had the objectives of 1) to investigate the existence, work, and community health management of subdistrict physicians, and 2) to examine the factors supporting the work of community health management of subdistrict physicians.

The results of research on existence of subdistrict physicians found that subdistrict physicians existed through awareness and understanding of community leaders, agencies, and people's organizations. Furthermore, they known subdistrict physicians by social behavioral expressions, and working according to the role, authority, efficiency and effectiveness have empirical performance under the motivation to work. Because of the satisfaction in the work and being a subdistrict physicians as well, the subdistrict physicians had dedicated their physical and

mental energy to work at their full potential. Research results on factors that support work management and development consisted of 1) the factors of ideology in working, ideology of being a subdistrict physicians, and love the hometown, 2) the factors of knowledge, ability, and academic experience to development and operation management, 3) the factors in obtaining the opportunity to work at full potential because it is the highest need of a person and with being accepted by the people, being praised by people in society, and lead stop restige in society which were a positive reinforcing factor for subdistrict physicians in terms of creating motivation in working. Besides, the subdistrict physicians were satisfied with their work and being a subdistrict physicians, 4) the factor in the stability of the family came to support, thus making the work of subdistrict physicians more efficient and effective.

Keywords: subdistrict physician; existence; proactive public health

1. บทนำ

แพทย์ประจำตำบลเป็นตำแหน่งหนึ่งที่อยู่ในภาคส่วนของผู้นำท้องถิ่นเช่นเดียวกับตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน โดยแพทย์ประจำตำบลเป็นตำแหน่งที่มีอยู่ในสังคมไทยมายาวนานควบคู่กับตำแหน่งผู้นำท้องถิ่นที่ในท้องถิ่นทำงานร่วมกันมาโดยตลอด และในอดีตตำแหน่งหรือบุคคลที่มีตำแหน่งแพทย์ประจำตำบลจะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ประชาชนสังคมชุมชนท้องถิ่นจะเน้นความสำคัญและให้ความเคารพนับถือยกย่องเชิดชูว่าเป็นหมอประจำหมู่บ้านที่ให้การรักษาพยาบาลจิตอาสาให้กับผู้ป่วยในหมู่บ้านและตำบลคนเป็นแพทย์ประจำตำบลเมื่อได้รับเลือกตั้งเข้ารับการอบรมเป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ด้านการดูแลรักษาผู้ป่วยมาก่อน แต่ในปัจจุบันการคัดเลือกและแต่งตั้งบุคคลเข้ามาเป็นแพทย์ประจำตำบลมีความชัดเจนโดยระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบการปกครองตำบลการบริหารราชการตำบลโดยมีพนักงานปกครองตำบล ประกอบด้วยกำนันแพทย์ประจำตำบลและสารวัตรกำนัน โดยแพทย์ประจำตำบลต้องให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านประชุมร่วมกันและเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบ โดยต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยมีความรู้ในวิชาแพทย์

แผนปัจจุบันหรือแผนโบราณตลอดจนเป็นผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในตำบลนั้น เว้นแต่ผู้ที่เป็นแพทย์ประจำตำบลใกล้เคียงและสามารถทำงานร่วมกันทั้งสองตำบลและต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อเลือกผู้มีคุณสมบัติแล้วจึงเสนอชื่อและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งให้เป็นแพทย์ประจำตำบล (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2555, น. 11)

แพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีการดำรงตำแหน่งครบทุกตำบล ประกอบด้วยแพทย์ประจำตำบลที่เป็นผู้ชายและผู้หญิงร่วม (คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ, 2551). ทำงานตามบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายและบทบาทหน้าที่ทางด้านสังคมในฐานะผู้นำชุมชนร่วมกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มองค์กรชุมชนต่าง ๆ หน่วยงานองค์กรภาครัฐ และประชาชนมาโดยตลอด ทั้งทางด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การทำงานทางด้านการร่วมคิดร่วมวางแผน การดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ การจัดการดูแลควบคุมติดตามเกี่ยวกับโรคระบาดและโรคติดต่อต่าง ๆ ภายในชุมชน การบริหารจัดการด้านสาธารณสุข และการบริหารจัดการและการพัฒนาหมู่บ้านตำบลในด้านต่าง ๆ แต่เนื่องจากทั้งประชาชนสมาชิกในสังคมชุมชน รวมถึงตัวบุคคลที่เป็นแพทย์ประจำตำบลบางคนไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของความเป็นแพทย์ประจำตำบลอย่างลึกซึ้ง จึงทำให้เกิดคำถามจากประชาชนและคนในสังคมในหลายภาคส่วนต่อการทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของแพทย์ประจำตำบลถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำรงอยู่ การทำงาน การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขชุมชนของแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนการทำงาน การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขชุมชนของแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมนุญมิ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 91 คน 2) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จำนวน 1 ครั้ง และ 3) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม จากการเข้าร่วมประชุมร่วมกับผู้นำท้องถิ่นท้องที่ ผู้นำหน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน และทุติยภูมิ ได้แก่ การศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่ได้จากเอกสารงานวิชาการ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางราชการ บทความต่าง ๆ แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาความ (Descriptive)

4. สรุปผลการวิจัย

1. การดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบล

จากผลของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ประกอบด้วย ผลการวิจัยทางด้านการแสดงออกในเชิงพฤติกรรมของแพทย์ประจำตำบล พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากแบบสัมภาษณ์และเวทีสนทนากลุ่มย่อยได้ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกันว่า แพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตง ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแสดงออกทางต่าง ๆ มีความเหมาะสมทั้งการแสดงกิริยามารยาทการแต่งกาย การสนทนา การคิดการทำงาน และการแสดงออกทางสังคมทั้งแพทย์ประจำตำบลที่เป็นผู้ชายและผู้หญิง สร้างความประทับใจให้กับผู้นำในทุกภาคส่วนและประชาชนที่รับรู้และมีความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของแพทย์ประจำตำบลส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ ส่วนการทำงานตามบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายที่เป็นฝ่ายสนับสนุนให้ความช่วยเหลือกำนันผู้ใหญ่บ้านในส่วนองงานด้านความมั่นคง การรักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นกับชุมชนแพทย์ประจำตำบลสามารถทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ร่วมกับการทำงานสนับสนุนผู้นำในภาคส่วนอื่น ๆ ตามการร้องขอความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการทำงานด้านสาธารณสุขเชิงรุกนั้น ถึงแม้แพทย์ประจำตำบลจะไม่มีส่วนงานหลักที่ต้องรับผิดชอบดูแลและมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในเชิงบริหารจัดการ แต่แพทย์ประจำตำบลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน และร่วมปฏิบัติงานกับภาคส่วนอื่น ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ด้านสาธารณสุขโดยตรงเช่นสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตำบล รวมถึงหน่วยงาน

องค์กรอื่น ๆ จนสามารถสร้างผลงานที่โดดเด่นในระหว่างกาเกิดโรคระบาดโควิด 19 โดยการทำงานเชิงรุกในรูปแบบของการบูรณาการของหลายภาคส่วนด้วยความเข้มแข็งประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพึงพอใจต่อทุกภาคส่วนในสังคมชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถทำงานด้านการบริหารจัดการด้านสุขภาพ ทั้งทางกาย ใจ และจิตปัญญา ตลอดจนการทำงานด้านการสร้างอาหารปลอดภัยเพื่อคนในชุมชน

การดำรงอยู่ทางด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า แพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ยังไม่มีการสร้างเครือข่ายอย่างเป็นทางการทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบการจัดตั้งชมรม สมาคม และสมาคมใด ๆ ในทุกระดับ รวมถึงไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงาน องค์กรภายนอก แต่อย่างใด จะมีก็แต่การเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายอื่นในฐานะผู้นำท้องที่และสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือตำบล ผลของการที่กลุ่มแพทย์ประจำตำบลไม่สามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนหรือจัดทำเป็นเครือข่ายจึงทำให้การสร้างพลังความเข้มแข็งได้ไม่เต็มที่ที่จะทำงานได้ไม่เต็มศักยภาพ ดังนั้นการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับกลุ่มแพทย์ประจำตำบลสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในกลุ่มและนอกกลุ่ม

สำหรับศักยภาพในการทำงานของแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหลายภาคส่วนมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า แพทย์ประจำตำบลของอำเภอแม่แตงในรุ่นปัจจุบันนั้นส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีศักยภาพหลาย ๆ ด้านเพราะเป็นคนรุ่นใหม่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน ทั้งความรู้ทางด้านวิชาการ ปฏิบัติการ เทคโนโลยีสารสนเทศ และยังสามารถดึงศักยภาพของตนเองมาประยุกต์ใช้กับการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของแพทย์ประจำตำบลทั้งงานเชิงการสนับสนุนและการลงมือปฏิบัติงานทางด้านสังคมชุมชนที่เป็นกิจกรรมโครงการต่าง ๆ รวมถึงการทำงานด้านการพัฒนาร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน กำนัน ผู้บริหาร และสมาชิกสภาเทศบาล และการทำงานร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชนรูปแบบต่าง ๆ ภายในชุมชน ผลของการมีศักยภาพและการทำงานอย่างเต็มศักยภาพทำให้แพทย์ประจำตำบลบางคนได้รับการยอมรับจากสังคมชุมชน หน่วยงานองค์กร บางคนได้รับรางวัลเป็นบุคคลต้นแบบ บุคคลตัวอย่าง ส่วนภาพรวมของแพทย์ประจำตำบลก็สามารถทำงานทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและเป็นที่ยอมรับ

2. ปัจจัยสนับสนุนการทำงาน การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขของแพทย์ประจำตำบล ในตำบลแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ผลของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการทำงาน การบริหารจัดการสาธารณสุขเชิงรุกของแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่การศึกษาพบว่าปัจจัยประกอบด้วยปัจจัยทางด้านความรู้ ด้านความสามารถ และด้านทักษะประสิทธิภาพการทำงานของแพทย์ประจำตำบลแต่ละคนก็เป็นปัจจัยสนับสนุนและส่งเสริมการทำงานในด้านต่าง ๆ รวมถึงการบริหารจัดการสาธารณสุขของชุมชน การทำงานทางด้านสังคม ตลอดจนการมีพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสังคม โดยภาพรวมได้อย่างเหมาะสม และจากผลการศึกษาพบว่าแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตง ส่วนใหญ่ล้วนเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะประสิทธิภาพด้านการทำงานที่ค่อนข้างหลากหลายและสามารถนำมาประกอบใช้กับการทำงานในฐานะแพทย์ประจำตำบลเพื่อการพัฒนาสังคม พัฒนาสาธารณสุขและการพัฒนาอื่น ๆ ร่วมกับผู้นำชุมชนในภาคส่วนอื่นที่มีความเกี่ยวข้องได้อย่างน่าพอใจ องค์ความรู้ความสามารถ ทักษะประสิทธิภาพของแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตง ส่วนใหญ่จะเป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะประสิทธิภาพที่ได้จากการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษา การอบรมสัมมนา การดูงาน และการปฏิบัติงาน รวมถึงการทำงานมาอย่างยาวนานก่อนที่จะเข้ามาเป็นแพทย์ประจำตำบล

ปัจจัยทางด้านการมีโอกาสได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพพบว่า การมีโอกาสในการทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพตามความรู้ความสามารถของแพทย์ประจำตำบลทั้งในส่วนของบุคคลและกลุ่ม แต่ที่ผ่านมาโดยสภาพการณ์ของการทำงานแพทย์ประจำตำบลมีโอกาสในการทำงานแค่เพียงการเป็นฝ่ายสนับสนุนการทำงานของผู้นำในภาคส่วนอื่น ๆ เท่านั้น และส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการปฏิบัติงานมากกว่าไม่ค่อยมีโอกาสได้รับผิดชอบหรือทำงานในเชิงการบริหารจัดการโดยตรงจึงทำให้แพทย์ประจำตำบลหลายคนที่เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถไม่ได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพเพราะแพทย์ประจำตำบลหลายคนในอำเภอแม่แตง เป็นบุคคลที่มีศักยภาพในการทำงานเชิงการบริหารจัดการและการพัฒนา จึงเป็นการเสียโอกาสทั้งทางด้านบุคคล กลุ่มบุคคล และชุมชน

ปัจจัยทางด้านการยอมรับนับถือในวงสังคมพบว่า การยอมรับนับถือในวงสังคมหรือการได้รับการยกย่องชมเชย และการได้รับการยอมรับจากประชาชนจากผู้นำจากสมาชิกภายในชุมชนเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อการทำงานด้านต่าง ๆ ของแพทย์ประจำตำบลเป็นอย่างยิ่ง

เพราะถือว่าเป็นรางวัลตอบแทนที่มีคุณค่ามากกว่าเงินทอง วัตถุสิ่งของใด ๆ เพราะแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตงส่วนใหญ่ทำงานด้วยหัวใจ ด้วยอุดมการณ์ ไม่ได้หวังเพียงค่าตอบแทนอันน้อยนิด เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายทางสังคมในฐานะผู้นำชุมชน แต่การทำงานแล้วทำให้ประชาชนยอมรับ ให้ความยกย่องชมเชย เห็นความสำคัญต่อการทำคุณงามความดียอมทำให้แพทย์ประจำตำบลมีแรงจูงใจในการทำงาน พร้อมทั้งทุ่มเทแรงกาย แรงใจ ความคิดสติปัญญา การปฏิบัติงานเพื่อหมู่บ้านตำบลอย่างเต็มความสามารถ เพียงเพราะว่าการเป็นแพทย์ประจำตำบลนำไปสู่การมีหน้าตาในวงสังคม

ปัจจัยทางด้านฐานะความมั่นคงของครอบครัว พบว่า การเป็นแพทย์ประจำตำบลนั้นมีค่าตอบแทนไม่ค่อยมากนักและไม่มากเพียงพอต่อการเลี้ยงดูตนเองและคนในครอบครัว ค่าใช้จ่ายที่เป็นภาษีทางสังคมก็ค่อนข้างมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวแพทย์ประจำตำบลถ้าจะทำงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ ครอบครัวจะต้องมีความมั่นคง มีฐานะค่อนข้างดี และครอบครัวต้องให้การสนับสนุนทั้งเรื่องเวลาในการทำงาน ทรัพย์สิน ความคิด การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการกับหมู่บ้านตำบลในบางครั้ง ในฐานะครอบครัวของผู้นำ ด้วยเหตุผลดังกล่าวคนเป็นแพทย์ประจำตำบลถึงแม้ไม่ใช่ตำแหน่งผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในเชิงบริหารจัดการหรือการพัฒนาโดยตรง การมีฐานความมั่นคงทางครอบครัวนั้นว่าเป็นปัจจัยหนุนเสริมที่สำคัญต่อการทำงานของแพทย์ประจำตำบล

สำหรับปัจจัยทางด้านความพึงพอใจต่อความเป็นแพทย์ประจำตำบลนั้น เป็นปัจจัยหนุนเสริมการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า แพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตงส่วนใหญ่เป็นบุคคลเป็นกลุ่มที่มีแรงจูงใจในการทำงานตามบทบาทหน้าที่ เพราะมีความพึงพอใจต่อการเป็นแพทย์ประจำตำบลมีความภาคภูมิใจในความเป็นแพทย์ประจำตำบล ด้วยเหตุผลที่ว่าแพทย์ประจำตำบลเป็นตำแหน่งที่ผู้ว่าราชการเป็นผู้ลงนามแต่งตั้ง และกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้พิจารณาส่งชื่อนั้นย่อมหมายความว่า เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญ ยิ่งเมื่อได้ทำงานแล้วได้รับการเสริมแรงจากหลายฝ่ายที่เล็งเห็นคุณค่าประโยชน์ของการมีแพทย์ประจำตำบลให้การยอมรับให้การสนับสนุนให้ความร่วมมือในการทำงาน การทำกิจกรรมโครงการการได้รับโอกาสในการทำงานยิ่งทำให้แพทย์ประจำตำบลมีความพอใจ

5. อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบลทางด้านการจัดการด้านการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขชุมชนนั้นถึงแม้โดยบทบาทหน้าที่แล้วแพทย์ประจำตำบลจะไม่ใช้กลุ่มคนที่มีบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารจัดการโดยตรงแต่การทำงานในเชิงการสนับสนุนการเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ภายในชุมชน ก็นับว่าแพทย์ประจำตำบลทำงานได้เป็นอย่างดีทั้งการสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชุมชนแทบทุกด้าน โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขเพื่อให้การทำงานของแพทย์ประจำตำบลมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ทุกภาคส่วนควรให้โอกาสด้านกับแพทย์ประจำตำบลได้ทำงานในเชิงบริหารจัดการที่มีความสำคัญต่อชุมชนมากขึ้น เนื่องจากแพทย์ประจำตำบลบางคนเป็นผู้ที่มีศักยภาพมากเพียงพอ ถ้าแพทย์ประจำตำบลมีโอกาสได้รับผิดชอบงานที่มีคุณค่าประโยชน์ก็จะเกิดความภาคภูมิใจ ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน การรับรู้ของประชาชนต่อบทบาทหน้าที่และการดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบลก็จะมีเพิ่มมากขึ้นและแพทย์ประจำตำบล ก็จะถูกยอมรับจากประชาชนบางคนบางกลุ่มที่ไม่ได้ค่อยสัมผัสใกล้ชิดร่วมทำงานกับแพทย์ประจำตำบล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดผู้นำและภาวะผู้นำที่ว่า ถ้าผู้นำได้รับโอกาสในการทำงานตามศักยภาพก็จะเป็นแรงจูงใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล (Muhammand & Sammeen (2019, p. 20)

ในขณะที่ถ้ามีโอกาสได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพก็ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในระดับต้น ๆ ที่สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับแพทย์ประจำตำบลส่วนใหญ่ในอำเภอแม่แตง เพราะตามหลักความเป็นจริงของการเป็นมนุษย์นอกจากจะมีความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ความต้องการอาหาร ความต้องการเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและยารักษาในยามที่เจ็บไข้ได้ป่วยมนุษย์ต้องการความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตต้องการมีอำนาจ บารมี มียศถาบรรดาศักดิ์ รวมถึงความต้องการได้ทำงานเต็มศักยภาพเชื่อแน่ว่าถ้าแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตงได้รับโอกาสจากผู้นำจากหน่วยงานจากสังคมในการทำงานที่มีความสำคัญจะทำให้แพทย์ประจำตำบลสามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมายความสำเร็จได้เพราะได้โอกาสทำงานอย่างเต็มศักยภาพเต็มความสามารถอย่างทุ่มเทจึงอาจกล่าวได้ว่าการได้รับโอกาสในการทำงาน การได้รับความไว้วางใจ การเห็นความสำคัญ จะเป็นปัจจัยหนุนเสริมให้การทำงานด้านต่าง ๆ ของแพทย์ประจำตำบลอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผล

ในขณะที่แพทย์ประจำตำบลบางคนก็จำเป็นต้องมีการปรับพฤติกรรมความประพฤติ การแสดงออกในทุก ๆ ด้านให้เหมาะสมกับการเป็นผู้นำชุมชนเพื่อสร้างภาพภาพลักษณ์ที่ดีงาม

ต่อสังคมสร้างความประทับใจเชิงคุณค่าการทำงานร่วมกับการมีพฤติกรรมที่ดี การแต่งกาย การใช้คำพูดที่ดี มีระบบการคิดเชิงบวก เชิงสร้างสรรค์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ประการสำคัญคือ การประพฤติตนเป็นบุคคลกลุ่มคนที่เสียสละเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับสังคม ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ พฤติกรรมการแสดงออกในทางที่ดีและเหมาะสมจะทำให้แพทย์ประจำตำบลเป็นที่จดจำของประชาชนเพราะมีภาพจำในการสร้างความประทับใจให้กับประชาชนและคนในสังคมเป็นสิ่งที่จะทำให้ความเป็นแพทย์ประจำตำบลมีความจำเป็นและสำคัญต่อชุมชน สอดคล้องกับทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำ ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้นำมีผลต่อผู้ตามสามารถสร้างความเชื่อ การเคารพนับถือ (วาสนา สามเมือง, 2559, น. 44) โดยที่การทำงานตามบทบาทหน้าที่ของแพทย์ประจำตำบลให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้นำหน่วยงานองค์กรและแพทย์ประจำตำบลในอำเภออื่นด้วย และเมื่อการทำงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายแล้วจำเป็นอย่างยิ่งที่แพทย์ประจำตำบลต้องมีการประชาสัมพันธ์ผลงานการทํากิจกรรมโครงการต่าง ๆ สู่สาธารณชนให้รับทราบถึงผลของการทำงานที่เต็มศักยภาพ

ดังนั้น การที่แพทย์ประจำตำบลจะมีสภาพการดำรงอยู่ที่ดี มีความยั่งยืนจึงต้องอาศัยการปรับตัวปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งตัวแพทย์ประจำตำบลและทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับแพทย์ประจำตำบล ต้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้แพทย์ประจำตำบลสามารถดำรงอยู่ได้และสามารถสร้างประโยชน์ต่อสังคมไทยได้อย่างแท้จริง บนฐานของการปรับตัวให้สอดคล้อง กับสถานการณ์ที่เป็นจริง ตามแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวที่มีฐานคิดสำคัญว่า สิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงการปรับตัวเกิดได้ทั้งการปรับตัวด้านชีวภาพและทางจิตสังคมการปรับตัวเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามในการปรับตนเองเมื่อต้องเผชิญกับสภาพปัญหา (วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์, 2545, น. 32) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวความคิดของผู้ของนักวิชาการที่ชื่อ นิภา นิธยาน (2530, น. 38) การปรับตัวจะทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่นในความรู้สึที่มั่นคงมีลักษณะอบอุ่นเป็นมิตรมีความรู้สึกตระหนักในคุณค่าของภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติพร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ ๆ และปัจจัยที่มีต่อการปรับตัวประกอบด้วย การรับรู้และการเข้าใจสถานการณ์การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวญาติมิตรบุคคลทั่วไปและสังคมการได้รับการเล็งดูอย่างถูกต้องการมีประสบการณ์ในการแก้ไขสถานการณ์การมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและระยะเวลาที่ใช้ในการปรับตัว (กันยา สุวรรณแสง, 2533, น. 14-15) ซึ่งปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้

แพทย์ประจำตำบลสามารถนำไปประยุกต์ใช้และเชื่อแน่ว่าจะสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความเข้มแข็งอย่างแน่นอนเพราะแพทย์ประจำตำบลส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง

ส่วนการแพทย์ประจำตำบลจะดำรงอยู่ได้ยืนยาวแค่ไหนอย่างไรนั้นย่อมเป็นไปตามกฎของการเปลี่ยนแปลงที่มีก่อขึ้นดำรงอยู่และเจริญเติบโตหรือล้มเลิกล้มหายไปก็ไม่ผิดแปลกใด ๆ เพราะเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับวงจรชีวิตขององค์กรที่มีช่วงต่างๆขององค์กรที่คล้ายกับสิ่งมีชีวิตต่างๆ (ธรรมพร ตันตรา, 2561, น. 526) ได้ซึ่งสรุปวงจรชีวิตองค์กรต่าง ๆ ไว้ว่าองค์กรเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตที่มีอยู่ 1) วัยเด็ก 2) วัยหนุ่มสาว 3) วัยมีเสถียรภาพหรือวัยผู้ใหญ่และตลอดระยะเวลาขององค์กรจะประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) ขั้นตอนของการสร้างสรรค์ 2) ขั้นตอนของการอำนวยการ 3) ขั้นตอนการมอบหมายงาน 4) ขั้นตอนการประสานงาน และ 5) ขั้นตอนของการร่วมแรงร่วมใจทางแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตงสามารถกระทำตามขั้นตอนดังกล่าวมาทั้งหมดที่จะทำให้แพทย์ประจำตำบลมีวงจรชีวิตที่ยืนยาว และดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงถาวร

สำหรับผลการวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการทำงานการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขชุมชนเชิงรุกนั้นสามารถนำมาอภิปรายผลในภาพรวมได้ว่าทุกปัจจัยมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ผ่านการรวบรวมข้อมูลมาจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความหลากหลายโดยมีหลายแนวคิดทฤษฎีเข้ามาสนับสนุนและหลายปัจจัยได้รับการปฏิบัติจากพื้นที่จริงและเป็นผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือโดยผ่านกระบวนการวิจัยมาอย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ตามหลักวิชาการ บางปัจจัยมีความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วยจากผลการวิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการที่แพทย์ประจำตำบลจำเป็นต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานและอุดมการณ์ต่อความเป็นแพทย์ประจำตำบลเพราะอุดมการณ์จะมีผลต่อการทำงานและการบริหารจัดการด้านสาธารณสุขชุมชนเพราะไม่ว่าจะเป็นบุคคลไหนอย่างไรผู้นำชุมชนภาคส่วนใดย่อมต้องมีอุดมการณ์ในการทำงานซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Alan & Kathy (2021, pp. 2-5) ที่กล่าวว่า ผู้นำพึงมีการมีจิตสำนึกความมุ่งมั่น การสร้างศรัทธา และมีอุดมการณ์ในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของการทำงานและเป็นที่พึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามนั่นเอง และผลการวิจัยก็ทำให้รู้ว่าแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตงส่วนใหญ่ล้วนมีอุดมการณ์ซึ่งสามารถทำงานตามบทบาทหน้าที่ได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกันกับการที่แพทย์ประจำตำบลส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ผ่านการทำงานมาหลากหลายรูปแบบจึงกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนการทำงานตามบทบาทหน้าที่ได้เป็นอย่างดีเป็นที่น่าพอใจของประชาชน

เช่นเดียวกับ ปัจจัยทางด้านการยอมรับนับถือในวงสังคมในเมื่อผลการวิจัยยืนยันว่ามีความสำคัญและเป็นปัจจัยสนับสนุนการทำงานตามบทบาทหน้าที่การบริหารจัดการและการทำกิจกรรมโครงการร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ของแพทย์ประจำตำบลตั้งนั้นในส่วนของความเป็นแพทย์ประจำตำบลก็จำเป็นที่จะต้องสร้างงานสร้างคุณค่าให้กับตนเองเพื่อนำมาสู่การยอมรับนับถือในวงสังคมในขณะที่ทุกภาคส่วนก็เกี่ยวข้องกับการทำงานของแพทย์ประจำตำบลรวมถึงประชาชนก็ต้องให้ความสำคัญให้การยอมรับให้ความมีหน้ามีตาและการยอมรับนับถือในวงสังคมกับตัวและกลุ่มของแพทย์ประจำตำบลเมื่อแพทย์ประจำตำบลมีผลงานดีเด่นและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยการให้การยอมรับนับถือในวงสังคมให้กับแพทย์ประจำตำบลนั้นทุกภาคส่วนสามารถกระทำได้ หลายวิธีการเช่นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนบริหารจัดการปฏิบัติงานการประชาสัมพันธ์บอกกล่าวข่าวสารข้อมูลการทำคุณธรรมความดีให้กับสาธารณชนได้รับรู้การให้การยกย่องชมเชยประกาศผลงานความดีการให้รางวัลและการให้โอกาสในการทำงานได้ตามความรู้ความสามารถความมีหน้ามีตาในวงสังคมถ้าแพทย์ประจำตำบลได้รับจะกลายเป็นปัจจัยหนุนเสริมและสร้างความพึงพอใจในการทำงานและความเป็นแพทย์ประจำตำบลอย่างล้นเหลือ และจะกลายเป็นการเสริมแรงในเชิงบวกที่ทำให้แพทย์ประจำตำบลมีกำลังใจกำลังกายในการทำงานเพื่อประชาชนและชุมชนมากขึ้นเพราะความพึงพอใจต้องงานต่อบทบาทหน้าที่ ที่จะทำให้แพทย์ประจำตำบลเกิดความตระหนักเกิดความรับผิดชอบต่องานที่ทำเป็นอย่างมากและหากได้รับการยกย่องชมเชยจากผลงานของการทำงานยังเป็นพลังในทางบวกต่อการทำงานเชิงการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลของการมีปัจจัยเชิงบวกทางสังคม ความพึงพอใจในการทำงานและความพึงพอใจในความเป็นแพทย์ประจำตำบล มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีด้านความต้องการของ Maslow (1954, อ้างถึงใน พิทยา บวรวัฒนา, 2550, น. 30) ที่มีสาระสำคัญว่าความต้องการของบุคคลหรือมนุษย์มีอยู่ 5 ระดับชั้น ประกอบด้วย ความต้องการขั้นพื้นฐานด้านร่างกาย (Physiological Needs) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความต้องการความรักและสังคม (Social needs) ความต้องการการมีฐานะเด่นการยอมรับการยกย่องชมเชยจากสังคม (Esteem needs) และสุดท้ายมนุษย์ทั่วไปต้องการที่จะประจักษ์ตน (Self- Actualization needs) คือ ความต้องการแรงผลักดันที่จะทำให้ตนเองเป็นสิ่งที่ตนเป็นได้ดีที่สุด ต้องการเจริญเติบโต การได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Zakeer, Allah, & Irfanullah (2016,

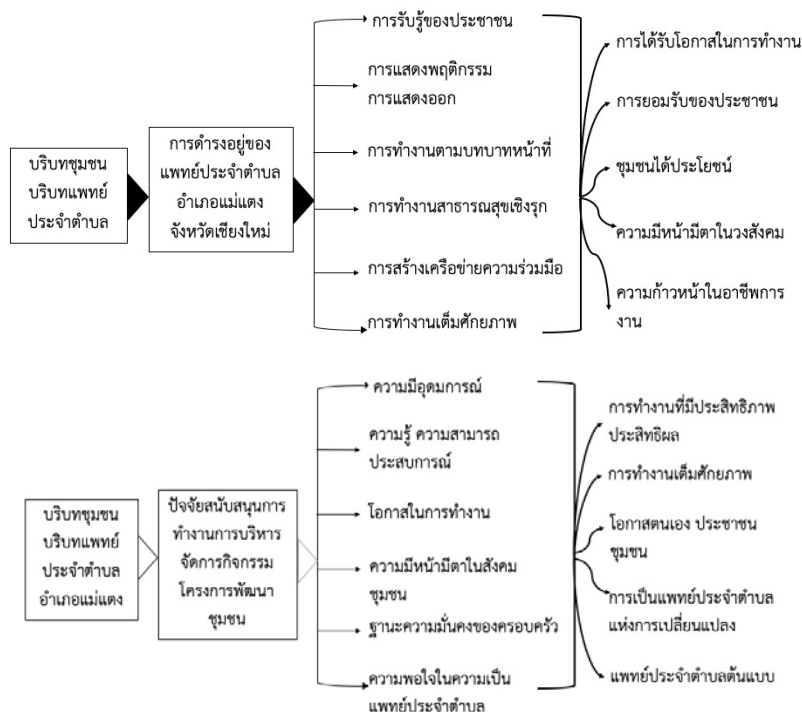

pp. 2-6) ที่กล่าวว่าผู้นำจะมีแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ปัจจัยของการได้รับการยกย่องชมเชยจากผู้อื่นถือเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งอีกปัจจัยหนึ่ง

ส่วนความพึงพอใจในการทำงานและความเป็นแพทย์ประจำตำบลสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่มุ่งเน้นทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจและความพึงพอใจในงาน ความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามหลักของความ ต้องการอยู่รอด ความต้องการด้านความสัมพันธ์และความต้องการความเจริญก้าวหน้า (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญกิตติ, และ ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ, 2550, น. 173-174) โดยที่องค์ประกอบของความพึงพอใจจะประกอบด้วยลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะของงานลักษณะของการจัดการในขณะที่ยังสนับสนุนความพึงพอใจต่อการทำงาน ประกอบด้วยปัจจัยทางด้านความท้าทายความเสมอภาคในการได้รับรางวัลการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือเกี่ยวกับงานการได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงานพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงานและปัจจัยทางด้านพันธุกรรมโดยที่ผลกระทบต่อความพึงพอใจต่อการทำงาน ประกอบด้วยความพึงพอใจในการทำงานที่ส่งผลทางด้านบวกต่อบุคคล ความพึงพอใจต่อการทำงานของบุคคลที่จะส่งผลทางด้านลบให้กับองค์การทั้งสมาชิกและกลุ่มในองค์การ (ธรรมพร ตันตรา, 2561, น. 53-54) ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้ล้วนเป็นทั้งปัจจัยทางตรงและทางอ้อมที่เป็นประโยชน์ต่อแพทย์ประจำตำบลในอำเภอแม่แตงจังหวัดเชียงใหม่อย่างยิ่ง รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อแพทย์ประจำตำบลทั่วประเทศตลอดจนทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐเอกชนสังคมชุมชนสถาบันทางการศึกษาที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างประโยชน์ให้กับสังคมได้อย่างแท้จริง

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นเกี่ยวกับสภาพการอยู่ของแพทย์ประจำตำบล โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนให้แพทย์ประจำตำบลดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถแสดงได้ด้วยแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1. ความสัมพันธ์ของการดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบลกับปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้

1.1 รัฐบาลควรมีนโยบายในการสร้างความเข้มแข็งให้กับแพทย์ประจำตำบลทั่วประเทศทั้งการมียุทธศาสตร์การพัฒนาแพทย์ประจำตำบลมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์เป้าหมาย โครงการมีแนวทางการปฏิบัติและมีการจัดสรรงบประมาณแบบผูกพันในการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการที่มากเพียงพอและต่อเนื่อง

1.2 ควรมีการจัดโครงการสัมมนาในรูปแบบการสานเสวนาให้กับแพทย์ประจำตำบลในระดับอำเภอจังหวัด และในระดับประเทศและการสร้างเครือข่ายระหว่างแพทย์ประจำตำบลในลักษณะการจัดตั้งชมรม สมาคม สมาพันธ์ ทุกระดับ

1.3 ควรมีการจัดหาที่ทำการเพื่อทำงานของแพทย์ประจำตำบลที่ตั้งอยู่ในชุมชนให้ให้เห็นเป็นรูปธรรมเพราะจะเป็นประโยชน์ต่อความเป็นตัวตนของแพทย์ประจำตำบลทางการทำงานที่มีประสิทธิภาพและการดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของแพทย์ประจำตำบลในระดับประเทศอย่างจริงจังโดยใช้วิธีวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยหาเงื่อนไขปัจจัยที่สนับสนุนหรือส่งผลกระทบกับการมีอยู่หรือไม่มีอยู่ของแพทย์ประจำตำบลที่มีอยู่ทุกตำบลในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง. (2555). *ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เรื่องจำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรแยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2555*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- กันยา สุวรรณแสง. (2533). *การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ. (2551). *ประกาศนายทะเบียนสมาคม ประจำจังหวัด เชียงใหม่ เรื่อง จดทะเบียนจัดตั้งสมาคม [สมาคมก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรก้านัน อำเภอแม่แตง]*. สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/116241>
- ธรรมพร ต้นตรา. (2561). *พฤติกรรมและวัฒนธรรมองค์กรสาธารณะ*. เชียงใหม่: ภัทรพรี่เพรส.
- นิภา นิธยาน. (2530). *ทฤษฎีการพยาบาล*. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2550). *ทฤษฎีองค์การสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรารณ ตระกูลสกุลชัย. (2545). *จิตวิทยาการปรับตัว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

วาสนา สามเมือง. (2559). ผู้นำท้องถิ่นกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง: กรณีศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอแม่ริมจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, สมชาย หิรัญภิตติ, และ ธนวรรธ ตั้งสินทรัพย์ศิริ. (2550). *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

Alan, A. A., & Kathy, L. G. (2021). Defining a leader: The leadership indentity development of Latino men. *Journal of Leadership Education*, 20(4), 1-18. <https://doi.org/10.12806/V20/I4/R1>

Muhammand, A. M., & Sammeen, A. (2019). Leader and leadership: Historical development of the terms and critical review of literature. *Annals or the University of Craiova of Journalism*, 5(1), 16-32. Retrieved from <https://ideas.repec.org/a/edt/aujcjm/v5y2019i1p16-32.html>

Zakeer, A. K., Allah, N., & Irfanullah, K. (2016). Theories and styles: A literature review. *Journal of Resources Development and Management*, 16, 1-7. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/234696192.pdf>